

Publicatie: Jurisprudentie Burgerlijk Procesrecht
Aflevering: 2019/5
Vindplaats: 2019/0
Publicatiedatum: 04 december 2019
Auteurs: Schleijsen, C.L., Klaassen, C.J.M.

(NAI-)ADR in Nederland: enkele observaties naar aanleiding van de 70e verjaardag van het NAI

1. Inleiding

Het Nederlands Arbitrage Instituut ('NAI') viert dit jaar haar 70e verjaardag, hetgeen aanleiding is geweest voor een wetenschappelijke bundel¹ en een symposium.² In dit artikel wordt nader aandacht besteed aan enkele actuele onderwerpen betreffende (NAI-)ADR die hierbij aan de orde kwamen. Beoogd wordt de verdere gedachtenvorming over deze thema's te stimuleren alsmede het debat verder te helpen.³ Onder ADR ('Alternative Dispute Resolution', ook wel 'Anders Dan Rechtspraak') wordt verstaan arbitrage, bindend advies en mediation. In lijn met althans het verleden van het NAI ligt het accent bij het NAI en in dit artikel echter op arbitrage.⁴ Allereerst besteden we kort aandacht aan enkele kenmerken van arbitrage en verschillen tussen arbitrage en overheidsrechtspraak (par. 2). Vervolgens gaan wij in op de vraag wanneer een arbitrageprocedure door partijen als geslaagd wordt ervaren en wat voor hen iemand tot een 'goed arbiter' maakt (par. 3). Hierna nemen wij de verhouding tussen enerzijds arbitrage en anderzijds het Netherlands Commercial Court ('NCC') en het Netherlands Commercial Court of Appeal ('NCCA') onder de loep (par. 4): 'concurrenten' of 'bondgenoten'? In paragraaf 5 wordt aandacht besteed aan de actuele kwestie betreffende de (wenselijkheid van) openbaarmaking van arbiterbenoemingen, in het licht van de niet-openbaarheid van de arbitrageprocedure, van oudsher een belangrijk argument om voor arbitrage te opteren. Paragraaf 6 bevat tot slot enkele afrondende opmerkingen.

2. Enkele kenmerken van arbitrage en verschillen met overheidsrechtspraak

Het is niet de bedoeling om in het kader van deze beschouwing *in extenso* in te gaan op de overeenkomsten en verschillen tussen overheidsrechtspraak en arbitrage. Wij stippen slechts enkele kenmerken van beide vormen van rechtspraak aan, die gewicht in de schaal kunnen leggen bij de keuze voor de ene of de andere vorm. Voorop staat dat tegen de achtergrond van het in **art. 6 EVRM** verankerde recht op toegang tot het recht, ofwel de rechter, arbitrage een daartoe strekkende overeenkomst tussen partijen vergt. Argumenten om een dergelijke overeenkomst te overwegen kunnen in het bijzonder zijn gelegen in de omstandigheid dat partijen in belangrijke mate invloed kunnen uitoefenen op de samenstelling van het arbitraal scheidsgerecht. Zij kunnen niet alleen bepalen of dit enkel- of meervoudig moet zijn samengesteld, maar hebben tevens een belangrijke stem wat betreft de invulling hiervan ofwel wat betreft de persoon van de arbiter(s).⁵ Partijen kunnen in dit verband niet alleen juristen als arbiter benoemen, die beschikken over de door hen gewenste expertise, maar zij kunnen er tevens voor opteren om een materiedeskundige (niet jurist) als arbiter te benoemen.⁶ Dergelijke materiedeskundige arbiters mogen zich actief opstellen en kunnen en mogen binnen zekere grenzen zelf onderzoek verrichten.⁷ De omstandigheid dat het scheidsgerecht hiermee de benodigde deskundigheid in huis heeft en geen externe deskundigen behoeft in te schakelen om zich te laten voorlichten teneinde het geschil te kunnen doorgronden en beslissen, kan bijdragen aan de efficiëntie van de arbitrage. In geval van overheidsrechtspraak hebben partijen, zoals bekend, geen invloed op de samenstelling van het rechterlijk college dat over hun zaak oordeelt (behoudens de mogelijkheid van wraking, die overigens ook in arbitrage bestaat).⁸ Voor zover het rechterlijk college niet over de benodigde kennis beschikt om een oordeel over de desbetreffende zaak te kunnen vellen – en eventuele partijdeskundige rapporten onvoldoende richting geven – dient het een deskundige te benoemen om zich te laten voorlichten, waarbij de kanttekening kan worden geplaatst dat het aan de eigen wijsheid en eigenwijsheid van de rechter is overgelaten of hij hertoe over gaat; partijen kunnen immers geen aanspraak maken op benoeming van een deskundige door de rechter.⁹

Ten faveure van overheidsrechtspraak geldt dat deze goedkoper is dan arbitrage. Arbitrage is vanwege de daaraan

verbonden kosten minder geschikt voor zaken met een gering financieel belang.¹⁰

Een arbitrageprocedure verloopt veelal sneller dan een procedure bij de overheidsrechter, niet alleen c.q. zozeer vanwege de termijnen die gedurende de procedure voor het verrichten van proceshandelingen worden gehanteerd, maar vooral vanwege de termijn waarop in arbitrage uitspraak pleegt te worden gedaan én vanwege de omstandigheid dat hoger beroep in beginsel is uitgesloten.¹¹ Een wellicht belangrijker verschil en tevens argument ten faveure van arbitrage kan gelegen zijn in de omstandigheid dat arbitrage, anders dan overheidsrechtspraak, niet openbaar is. Een ander verschilpunt dat wij in dit kader willen memoreren en dat voor partijen het nodige gewicht in de schaal lijkt te leggen, is dat arbiters partijen meer ruimte kunnen en plegen te bieden ten aanzien van de inrichting van de procedure (zoals het aantal processtukken dat is toegestaan, de duur van de mondelinge behandeling en de ruimte die hierbij aan advocaten wordt gegund *et cetera*).¹² Op zichzelf kan de overheidsrechter de wijze van procesvoering eveneens met partijen afstemmen en maatwerk bieden. Wij wijzen in dit verband met name op de inmiddels in de 'Spoedwet KEI'¹³ verankerde regierol van de overheidsrechter (**art. 87-91 Rv (nieuw)**), op grond waarvan (ook) hij bijvoorbeeld ruime mogelijkheden heeft wat betreft de inrichting van de mondelinge behandeling (zie met name art. 87 lid 2 Rv (nieuw)).¹⁴ Niettemin pleegt de overheidsrechter toch wat minder flexibel en servicegericht naar partijen toe te worden ervaren dan arbiters¹⁵ (hetgeen mede zijn oorzaak lijkt te vinden in de omstandigheden dat de overheidsrechter méér zaken te behandelen heeft dan een arbiter en de overheidsrechter een en ander dient te plooiën binnen het systeem en de agenda van de desbetreffende rechterlijke instantie als geheel).

Een nader verschil tussen beide geschilbeslechtsmechanismen is dat arbitrage in principe is beperkt tot één instantie, zoals hiervoor reeds werd aangestipt, terwijl de procedure bij de overheidsrechter in beginsel in drie instanties (waarvan twee feitelijke) kan worden gevoerd (zie tevens par. 3). Weliswaar kan een arbitraal vonnis in een vernietigingsprocedure worden aangevochten, maar daarbij geldt dat de gronden tot vernietiging en de toetsing door de gewone rechter in de vernietigingsprocedure beperkt zijn (zie **art. 1065 lid 1 Rv**).¹⁶ Misschien wel één van de belangrijkste verschillen tussen arbitrage en overheidsrechtspraak – en vaak als een groot voordeel van arbitrage beschouwd – schuilt in het feit dat arbitrale vonnissen op basis van het Verdrag van New York¹⁷ wereldwijd ten uitvoer kunnen worden gelegd. Voor de tenuitvoerlegging van uitspraken van de overheidsrechter binnen de Europese Unie biedt weliswaar de Brussel Ibis Verordening¹⁸ een voorziening, maar buiten de Europese Unie is men aangewezen op (schaarse) bilaterale verdragen. Een laatste punt dat vermelding verdient is de mogelijkheid om te arbitreran in een andere dan de Nederlandse taal. Bij de overheidsrechter wordt in beginsel in het Nederlands geprocedeerd, zij het dat het NCC(A) voorziet in de mogelijkheid van een Engelstalige procedure en uitspraak (nader par. 4).¹⁹

3. Wat maakt een arbitrage geslaagd en wat maakt een goed arbiter?

Na enkele kenmerken van arbitrage te hebben besproken, gaan we thans in op de vraag wanneer een arbitrage, vanuit het perspectief van partijen, 'geslaagd' is, óók voor de verliezende partij, alsmede wanneer een arbiter het in de beleving van partijen en hun raadsliden 'goed doet'.²⁰ Deze vraag wordt beantwoord vanuit het perspectief van ervaringsdeskundigen, zoals dat naar voren is gekomen in de hiervoor vermelde bundel en op het genoemde NAI-symposium.²¹

In de kern gaat het er om dat partijen de arbitrage, het arbitraal vonnis en de daarin vervatte uitspraak als legitiem beschouwen.²² Daarvoor is ons inziens niet alleen van belang dat het arbitrale vonnis voldoet aan de daarvoor geldende formele eisen en dus 'valide' is,²³ maar de (ervaren) legitimiteit heeft met name ook te maken met de mate waarin de gevolgde procedure en de gang van zaken tijdens de arbitrage voldoen aan de verwachtingen van partijen. Daarbij is tevens het volgende van belang. Hoewel een arbitrage, evenals een procedure bij de overheidsrechter, aan de fundamentele beginselen van een goede procesorde dient te voldoen en de Arbitragewet controlemechanismen bevat om flagrante missers op dit vlak te corrigeren (zoals de mogelijkheid tot vernietiging van het arbitraal vonnis, art. 1065 Rv),²⁴ is de (rechterlijke) controle op de gedingvoering en op arbitrale uitspraken minder groot dan het geval is bij de rechtsgang bij de 'gewone' rechter, ofwel de overheidsrechter. Doorgaans is geen mogelijkheid tot arbitraal appèl overeengekomen en zijn de mogelijkheden om het vonnis bij de gewone rechter aan te vechten, hoewel (in theorie) aanwezig, *in concreto* beperkt.²⁵ In het licht daarvan is het voor partijen van belang dat de arbitrale procedure kennelijk voldoet aan de eisen van een goede procesorde en aan de verwachtingen die partijen op basis van die eisen hebben. Dit is ook anderszins van belang. Immers, een arbitrage die voldoet aan de legitieme verwachtingen van partijen zal waarschijnlijk minder snel aanleiding geven tot het beproeven van de beschikbare controlemechanismen

c.q. vernietigingsmogelijkheden na afloop van de arbitrage.

In verband met hetgeen hiervoor is opgemerkt, is de communicatie tussen de arbiters en de partijen essentieel. Het verdient aanbeveling om zo vroeg mogelijk in de procedure bijeen te komen (of eventueel een telefonisch overleg te arrangeren) om te spreken over de verwachtingen van partijen, de juridische vereisten van het geschil, alsmede de procesgang.²⁶ In dit verband kunnen onder andere afspraken worden gemaakt over het eventueel 'opdelen' van de procedure en de door het scheidsgerecht te nemen beslissingen, met als gevolg dat bijvoorbeeld eerst zal worden gedebatteerd en beslist over een verjaringsverweer, waarna, indien (nog) opportuun, zal worden voortgeprocedeerd over de inhoudelijke vordering(en). Zo het overleg over de procesgang niet leidt tot consensus, dient het scheidsgerecht de koers te bepalen (**art. 1036 lid 1 Rv**). Op deze manier wordt voor alle betrokkenen duidelijkheid gecreëerd: voor de arbiters over hetgeen de partijen verwachten en wat volgens partijen de 'pijnpunten' van het dossier zijn, voor partijen over de aanpak van de arbiters, alsmede over de consequenties van bepaalde procehandelingen tijdens de arbitrage. Bij dat laatste valt bijvoorbeeld te denken aan het gevolg van het toestaan van ruime mogelijkheden tot het indienen van (extra) bewijs of van het horen van getuigen. Dit kan nieuw licht werpen op de zaak en bijdragen aan de waarheidsvinding, maar zal tegelijkertijd de procedure vertragen. Op arbiters rust in ieder geval de verplichting om partijen te informeren over de procedure die arbiters wensen te volgen (zie ook **art. 7:403 lid 2 BW** vgl. art. 87 lid 4 Rv (nieuw) voor de procedure bij de gewone rechter).²⁷ Voorts dienen de arbiters de partijen op de hoogte te stellen van hun beslissing en de gronden daarvoor (zie art. 7:403 lid 2 BW jo. **1057 lid 4 sub e Rv**). Het belang van een deugdelijke motivering is groot.²⁸ Weliswaar staat de motivering niet aan een uitvoerige toetsing bloot in een eventuele vernietigingsprocedure (laat staan in een exequaturprocedure),²⁹ een goede motivering zal de (ervaren) legitimiteit en (daarmee) de acceptatie van het vonnis ten goede komen.³⁰

Aan de legitimiteit van de arbitrage en het resultaat daarvan draagt voorts bij dat arbiters – conform hun verplichting daartoe – de fundamentele beginselen van procesrecht, zoals het recht op een onpartijdige en onafhankelijke behandeling van de zaak (vgl. ook **art. 1033 e.v. Rv**) en het beginsel van hoor en wederhoor (vgl. ook **art. 1036 lid 2 Rv**) – daadwerkelijk – in acht nemen. Wat betreft dat laatste is (uiteraard) ook in arbitrage van belang dat partijen zich *werkelijk* gehoord voelen.³¹ Dat kan een arbiter (evenals de overheidsrechter) onder meer bereiken door oprecht interesse te tonen in de zaak en in de standpunten van partijen, door een nieuwsgierige opstelling aan te nemen en door geëngageerd te luisteren naar hetgeen partijen te melden hebben.³² Het verdient dan ook aanbeveling dat een arbiter zich actief opstelt en laat blijken een grondige kennis van het dossier te hebben, onder andere door snel tot de kern te komen en de 'juiste' vragen te stellen. In het verlengde daarvan geldt dat een doortastende houding van de arbiter ervoor kan zorgen dat partijen de arbitrage als geslaagd ervaren, zeker met het oog op hun belang bij een (kosten)efficiënte arbitrage.³³ Gebruikers signaleren soms echter een minder doortastende c.q. 'doorpakkende' houding van arbiters inzake procedurele kwesties, hetgeen als een minpunt wordt ervaren.³⁴ Arbiters dienen in ieder geval te waken tegen onredelijke vertraging van het geding (art. 1036 lid 3 Rv). Betoogd kan zelfs worden dat (ook)³⁵ arbiters een plicht hebben om het geschil binnen een redelijke termijn te beslechten.³⁶ Tot slot draagt de deskundigheid van arbiters ter zake van de desbetreffende materie duidelijk bij aan de (ervaren) legitimiteit van de arbitrage.³⁷ In verband hiermee is nog van belang dat in het geval de arbiter vanwege zijn (materie)deskundigheid – binnen de daartoe bestaande grenzen (vgl. par. 2) – zelf onderzoek verricht, hij goed met partijen dient te communiceren over dit onderzoek en het gewicht dat daaraan in de oordeelsvorming van de desbetreffende arbiter wordt toegekend.³⁸

4. NCC(A) en arbitrage

Een ook voor arbitrage interessante ontwikkeling is de komst van het NCC en NCCA (zie **art. 30r Rv**).³⁹ Het NCC(A) kan in zekere zin worden beschouwd als een concurrent van arbitrage.⁴⁰ Immers, het NCC(A) voorziet (eveneens) in de mogelijkheid om bij internationale handelsgeschillen in de Engelse taal te procederen ten overstaan van rechters die ervaring hebben met dergelijke geschillen en de Engelse taal goed beheersen. Niettemin blijft overeind dat arbitrale vonnissen onder het Verdrag van New York gemakkelijk en zeer ruim uitvoerbaar zijn, dat partijen bij het NCC(A) geen zeggenschap hebben over de samenstelling van het college dat hun zaak behandelt en dat behandeling van de zaak in principe geschiedt conform het Nederlandse procesrecht, derhalve in de openbaarheid en volgens de regels van 'Rv'.⁴¹ Zoals hiervoor reeds aan de orde kwam, bieden deze regels de overheidsrechter mogelijkheden tot maatwerk, maar zowel in theorie als in de praktijk (b)lijkt de NCC(A) procedure minder flexibel en servicegericht dan arbitrage pleegt te zijn. Echter eveneens blijft overeind dat een procedure bij (ook) het NCC(A), als overheidsrechter, goedkoper

is dan een arbitrage.

Naast dat zij in zekere zin concurreren, kunnen beide geschilbeslechtsmechanismes elkaar ook aanvullen en versterken.⁴² De keuzemogelijkheid die partijen hierdoor wordt geboden, kan het internationale profiel van Nederland als 'geschilbeslechtsland' versterken. Tevens kan het NCCA internationale partijen wellicht een aantrekkelijk perspectief bieden met het oog op de mogelijkheid om eventueel na afloop van een arbitrage te kunnen ageren tegen het arbitraal vonnis.⁴³ Het NCCA maakt het immers mogelijk om in commerciële en/of handelszaken met een internationaal aspect⁴⁴ aldaar (naar Nederlands procesrecht) een vernietigingsprocedure in het Engels te voeren.⁴⁵ De gang naar de NCCA staat echter alleen open indien door partijen als plaats van arbitrage Amsterdam is aangewezen (zie **art. 1064a lid 1 Rv** en art. 1.3.3(c) NCC Procesreglement).⁴⁶ Partijen kunnen om rechtsmacht van het NCCA te creëren niet volstaan met slechts een keuze voor het NCCA (de zogenaamde 'NCC agreement', zie art. 30r lid 1 Rv en art. 1.3.1(d) NCC Procesreglement), aangezien dit (slechts) een *kamer* binnen het Hof Amsterdam betreft. Naast een uitdrukkelijke keuze voor deze kamer, zal het Hof Amsterdam relatief bevoegd moeten zijn, in dit geval dus vanwege het feit dat Amsterdam de plaats van arbitrage is.⁴⁷ Waar voor NAI-arbitrages een keuze voor Rotterdam als plaats van arbitrage in het verleden doorgaans voor de hand lag, zal dit thans mogelijk anders zijn.⁴⁸ Datzelfde geldt voor arbitrages die door het Permanent Court of Arbitration worden geadmistreerd, waarbij de keuze doorgaans op Den Haag als plaats van arbitrage valt.

Een enkele nadere opmerking over de omstandigheid dat de formulering van art. 1064a lid 1 Rv de mogelijkheid om een vernietigingsprocedure bij het NCCA te voeren afhankelijk maakt van de (gekozen) plaats van arbitrage binnen Nederland. Het gevolg hiervan kan dus zijn dat partijen het op zichzelf aantrekkelijk(er) zouden vinden om een vernietigingsprocedure betreffende een in Nederland gevoerde (Engelstalige) arbitrage – althans een arbitrage met een Nederlandse plaats van arbitrage, maar gelegen buiten het ressort van Hof Amsterdam – ten overstaan van het NCCA, in het Engels, te kunnen voeren dan (in de Nederlandse taal) bij een ander gerechtshof, maar het NCCA in deze buiten spel staat omdat partijen zich vooraf niet hebben gerealiseerd dat hiervoor een andere plaats van arbitrage binnen ressort Amsterdam is vereist. De huidige competentieregeling draagt aldus niet echt bij aan de verwezenlijking van het doel van het NCC(A). De wetgever beoogt met de oprichting hiervan immers (mede) de Nederlandse concurrentiepositie op de geschilbeslechtsmarkt te vergroten en, zoals vermeld, zou de mogelijkheid van een Engelstalige vernietigingsprocedure daaraan kunnen bijdragen.⁴⁹

De vraag rijst of een dergelijke situatie reparabel is en partijen alsnog bij het NCCA terecht zouden kunnen voor een eventuele vernietigingsprocedure in het geval zij hierin niet hebben voorzien bij het sluiten van de arbitrageovereenkomst.⁵⁰ Verschillende opties zijn denkbaar. Partijen kunnen eventueel ook bij een nadere overeenkomst de plaats van arbitrage bepalen. Bij gebreke van een keuze door partijen, kan het scheidsgerecht opteren voor Amsterdam als plaats van arbitrage (zie ook art. 21 lid 7 NAI Arbitragereglement 2015). Bij gebrek aan enige regeling geldt de in het arbitrale vonnis vermelde plaats van de uitspraak als plaats van arbitrage (**art. 1037 lid 2 Rv**). In die zin kan de plaats van arbitrage dus ook aan het einde van het arbitraal geding door arbiters worden bepaald. Indien zij reeds rekening houden met een vernietigingsprocedure, zouden zij in een dergelijk geval overleg met partijen kunnen voeren over de wenselijkheid van een eventuele vernietigingsprocedure bij het NCCA.

Denkbaar is dat partijen weliswaar een keuze hebben gemaakt voor het NCCA, maar voor een plaats van arbitrage buiten Amsterdam. Alsdan zou het scheidsgerecht partijen *bij aanvang van de arbitrage* in staat kunnen stellen de plaats van arbitrage te wijzigen in Amsterdam. Het uitgangspunt in de heersende leer is echter dat de plaats van arbitrage *niet* kan worden gewijzigd (en het wordt partijen doorgaans ook afgeraden om een door hun gekozen plaats van arbitrage te wijzigen). Wel wordt verdedigd dat een wijziging van een door het *scheidsgerecht* vastgestelde plaats van arbitrage onder omstandigheden mogelijk moet zijn, bijvoorbeeld als partijen de voorkeur geven aan een andere plaats, gelet op ruimere tenuitvoerleggings- en vernietigingsmogelijkheden.⁵¹ Wat hiervan ook zij, wij menen dat in het hier besproken geval een mogelijkheid tot wijziging aanwezig moet zijn, ook van een door *partijen* gekozen plaats van arbitrage, gelet op het belang van partijen om een vernietigingsprocedure bij de NCCA te kunnen voeren. Wij achten het ook toegestaan dat arbiters partijen hierop wijzen.⁵²

Aanwijzing van het Hof Amsterdam als bevoegde rechter in de vernietigingsprocedure *na afloop* van de arbitrage is echter niet mogelijk aangezien het bepalen van de rechtsmacht 'sec' niet een kwestie is die ter vrije bepaling van partijen staat (vgl. **art. 8** en **art. 108 Rv**). De regeling van art. 1064a Rv was dan ook noodzakelijk om

vernietigingsprocedures onder het bereik van art. 30r Rv te brengen.⁵³

Hoewel er blijkens het voorgaande oplossingen binnen het bestaande wettelijk kader denkbaar zijn⁵⁴, verdient het wat ons betreft overweging art. 1064a lid 1 Rv te wijzigen, in die zin dat het mogelijk wordt een vernietigingsprocedure bij het NCCA te voeren indien de plaats van arbitrage *een plek in Nederland* is.⁵⁵ Men kan van mening verschillen over de noodzaak c.q. wenselijkheid van een NCC(A), maar gegeven de keuze hiervoor, sluit een ruime(re) toegankelijkheid van de hierdoor geboden service met het oog op arbitrages naar onze mening aan bij het met het NCC(A) beoogde doel, immers een (kwalitatief goede) mogelijkheid te bieden om internationale handelsgeschillen in het Engels bij de overheidsrechter af te doen⁵⁶ alsmede de aantrekkelijkheid van Nederland als geschilbeslechtsingsland te vergroten.⁵⁷ Wij zijn ons ervan bewust dat met de voorgestelde wijziging wordt afgeweken van de regels voor arbitrale vonnissen die in internationale handels- of commerciële arbitrages zijn geweest: niet de specifieke plaats van arbitrage zou dan immers bepalend zijn voor de bevoegdheid in de (Engelstalige) vernietigingsprocedure, maar enkel het feit dat die plaats *in Nederland* ligt. De hier voorgestane afwijking is ons inziens niettemin toegestaan omdat de keuze voor een plaats van arbitrage, zoals hierboven bleek, thans een *wezenlijk* verschil maakt. Internationale partijen hebben belang bij een *reële* mogelijkheid om een Engelstalige vernietigingsprocedure te kunnen voeren. De (feitelijke) concentratie van dergelijke procedures bij het Hof Amsterdam, waartoe dit kan leiden, bevordert bovendien de rechtseenheid van beslissingen in dit soort procedures⁵⁸ en zorgt voor opbouw van expertise, hetgeen de kwaliteit van de rechtspraak ten goede zal komen.⁵⁹ Overigens is naar onze mening een keuze voor 'Nederland' als plaats van arbitrage niet voldoende specifiek en dient een plaats te worden bepaald.⁶⁰

Tot besluit van deze paragraaf merken wij op dat een alternatieve mogelijkheid om door een wetswijziging te voorzien in een ruimere toegankelijkheid van de Engelstalige vernietigingsprocedure bij het NCCA denkbaar is. De wetgever zou namelijk kunnen voorzien in de mogelijkheid voor partijen om de plaats van arbitrage *na afloop* van de arbitrage (uitdrukkelijk) te wijzigen, waarbij deze mogelijkheid zou kunnen worden beperkt tot gevallen waarin partijen een vernietigingsprocedure bij het NCCA wensen te voeren. Zoals hiervoor bleek, is een dergelijke wijziging van de plaats van arbitrage binnen het huidige wettelijk kader niet mogelijk, maar zou dit met toevoeging van een vierde lid aan **art. 1037 Rv** bewerkstelligd kunnen worden. Daarmee zou aanpassing van art. 1064a Rv achterwege kunnen blijven.

5. Openbaarmaking van arbiterbenoemingen vs. niet-openbaarheid van arbitrage

Eerder kwam reeds aan de orde dat een arbitrageprocedure, anders dan de civiele procedure bij de overheidsrechter, niet-openbaar is.⁶¹ Van oudsher wordt in verband hiermee de vertrouwelijkheid als kenmerk aan arbitrage toegedicht,⁶² hetgeen (eveneens) vaak wordt beschouwd als een voordeel van arbitrage boven een procedure bij de gewone rechter.⁶³ Het ene (vertrouwelijkheid) volgt echter niet zonder meer uit het andere (niet-openbaarheid).⁶⁴ De vertrouwelijkheid van arbitrage is niet verankerd in de Nederlandse wet en ook internationaal gezien is het bestaan van een dergelijk 'principe' discutabel.⁶⁵ Weliswaar wordt er in de parlementaire geschiedenis van de (aangepaste) Arbitragewet vanuit gegaan dat arbitrage in beginsel vertrouwelijk is,⁶⁶ maar dat brengt nog niet mee dat iedere arbitrage *daadwerkelijk* vertrouwelijk is en dat de daarbij betrokkenen een geheimhoudingsverplichting hebben. Bovendien kan onduidelijkheid bestaan over de *reikwijdte* van de vertrouwelijkheid.⁶⁷ Partijen doen er dan ook goed aan (desgewenst) een bepaling aangaande vertrouwelijkheid overeen te komen.⁶⁸

Vertrouwelijkheid kent vele aspecten.⁶⁹ Wij beperken ons in deze beschouwing tot een actueel thema dat mogelijk met de (beoogde) vertrouwelijkheid van de arbitrage 'wringt': de openbaarmaking van arbiterbenoemingen door arbitrage-instituten. Wij gaan er daarbij van uit dat de vertrouwelijkheid van de procedure contractueel is vastgelegd, bijvoorbeeld via een clause zoals art. 6 NAI Arbitragereglement 2015, en menen dat de vertrouwelijkheid zich dan uitstrekt tot alle informatie die gedurende het arbitraal geding naar voren is gekomen, alsmede het *bestaan* van de desbetreffende arbitrage en het arbitraal vonnis omvat.⁷⁰

Voorop staat dat doorbreking van de vertrouwelijkheid van de arbitrage (tot op zekere hoogte) soms onvermijdelijk is, bijvoorbeeld in een vernietigings- of exequaturprocedure bij de gewone rechter (vgl. wel **art. 27-28 Rv**), waarvoor immers het openbaarheidsbeginsel geldt. Daarnaast kan een verplichting tot openbaarmaking volgen uit de wet of uit een overeenkomst tussen partijen. Hiernaast kan echter ook in andere gevallen een belang bij openbaarmaking bestaan. Sinds 1 januari 2016 publiceert het International Chamber of Commerce ('ICC') arbiterbenoemingen op haar website. Het ICC vermeldt de naam, nationaliteit en de rol van de arbiter binnen de arbitrage, alsmede de wijze van

benoeming en de 'status' van de arbitrage (lopend versus afgesloten).⁷¹ In de nabije toekomst zal dit naar verwachting ook bij het NAI gebeuren. Een duidelijk voordeel van een dergelijke openbaarmaking is dat het partijen transparantie biedt ten aanzien van de beschikbaarheid van een arbiter, alsmede inzicht biedt in diens ervaring met arbitrages (althans bij het desbetreffende instituut).⁷² De kwestie van de openbaarmaking van arbiterbenoemingen roept echter de nodige vragen en aandachtspunten op wat betreft de wenselijke balans tussen het (algemenere) belang van een zekere transparantie en het belang van partijen (*in concreto*), dat geen informatie over hen en over de arbitrage naar buiten komt.

Voor de beantwoording van deze vragen trekken wij een parallel met geanonimiseerde publicatie van arbitrale vonnissen die in juridische zin relevant zijn voor de rechtspraak (zie ook art. 51 NAI Arbitragereglement).⁷³ De voordelen hiervan voor de rechtsontwikkeling zijn evident. Daarnaast is er duidelijk een grens aan de openbaarmaking: daar mag geen informatie in staan die tot partijen herleidbaar is of zou kunnen zijn.⁷⁴ Verder bevat art. 51 een 'veiligheidsklep': partijen kunnen binnen twee maanden na dagtekening van het vonnis bezwaar maken tegen publicatie. Hoewel de publicatie van het vonnis een ander doel dient en ook anders van karakter is dan arbiterbenoemingen kunnen hieruit wellicht toch ook handvatten voor andersoortige openbaarmakingen worden afgeleid. Zo kan als uitgangspunt worden gehanteerd dat een openbaarmaking geen gegevens mag bevatten die op zichzelf of in combinatie met andere gegevens tot de partijen of tot een bepaalde arbitrage herleidbaar zijn. Verder kan als richtsnoer dienen dat een openbaarmaking geoorloofd is indien zij (i) een legitiem doel dient⁷⁵ en (ii) daarbij niet meer informatie naar buiten wordt gebracht dan noodzakelijk is, in het licht van het doel dat de betrokkene met de openbaarmaking wenst te bereiken.⁷⁶ Dit vergt dat instituten,⁷⁷ alvorens over te gaan tot openbaarmaking, goed stil dienen te staan bij het doel van de openbaarmaking en bij de informatie die noodzakelijkerwijs vermeldt moet worden, teneinde dat doel te bereiken. De wijze waarop het ICC arbiterbenoemingen publiceert, betreft naar onze mening een goed voorbeeld.

In het verlengde van het voorgaande merken wij nog het volgende op. Het zal in de praktijk lastig zijn om op te treden tegen schendingen van geheimhoudingsverplichtingen,⁷⁸ terwijl een dergelijke schending wel verre gaande gevolgen kan hebben voor de betrokkenen.⁷⁹ De vraag rijst of een partij een arbiter of wellicht het arbitrage-instituut kan aanspreken tot vergoeding van de schade die hij leidt als gevolg van een ontoelaatbare openbaarmaking?⁸⁰ Voor het instituut valt te verdedigen dat, gelet op haar contractuele relatie met partijen,⁸¹ een ontoelaatbare openbaarmaking een schending van haar (zorg)plicht tot geheimhouding oplevert (vgl. **art. 7:401 BW**) en dat daarmee schadevergoeding op grond van **art. 6:74 BW** zou kunnen worden gevorderd. Een dergelijk geval heeft zich tot op heden echter nog niet voorgedaan, zodat het gissen is naar de kans van slagen van zo'n vordering. Ten aanzien van de eventuele aansprakelijkheid van de arbiter bestaan meer aanknopingspunten. Hoewel een schending van een geheimhoudingsverplichting (nog) nooit voorwerp is geweest van een aansprakelijkheidsprocedure tegen een arbiter, is richtinggevende jurisprudentie over de maatstaf voor aansprakelijkheid van de arbiter voorhanden. Gelet op de arresten inzake *Greenworld t. Arbiters*⁸² en *Qnow t. B.*⁸³ kan een arbiter alleen aansprakelijk worden gehouden (voor de schadelijke gevolgen van een arbitraal vonnis), indien i) het arbitraal vonnis is vernietigd en ii) de arbiter met opzet, bewuste roekeloosheid of (kortgezegd) grof plichtsverzuim heeft gehandeld. Het gaat ons in deze om de eerste 'drempel': de vernietiging van het arbitrale vonnis. Deze vernietigingseis kan problematisch zijn in het kader van schending van geheimhoudingsverplichtingen. In de regel zal een schending daarvan niet *op zichzelf* aanleiding geven tot vernietiging. Dat is wellicht wel het geval indien tevens een andere verplichting is geschonden, die het vonnis vernietigbaar maakt wegens strijd met de openbare orde (**art. 1065 lid 1 sub e Rv**).⁸⁴ Nederlandse vernietigingsjurisprudentie hierover is ons echter niet bekend. Voorts kan betoogd worden dat de vertrouwelijkheid van de procedure en de verplichting dit te respecteren, deel uitmaakt van de procedurele zijde van de opdracht van de arbiters, zeker indien dit is opgenomen in het toepasselijk arbitragereglement (zie bijvoorbeeld art. 6 NAI Arbitragereglement 2015; vgl. art. 30 LCAI Arbitration Rules 2014 en art. 45 HKIAC Arbitration Rules 2018). Dit kan echter niet tot vernietiging van het arbitrale vonnis leiden vanwege schending van de opdracht, aangezien art. 1065 lid 1 sub c Rv niet lijkt te zien op *individuele* schendingen van de opdracht, maar op situaties waarin *alle* arbiters hun opdracht schenden, zodat sprake is van een schending van opdracht door het *scheidsgerecht*.⁸⁵ Voor individuele schendingen door arbiters zijn andere voorzieningen in de Arbitragewet opgenomen (denk aan **art. 1029 lid 3 en 4 art. 1033 e.v.**, alsmede art. 1065 lid 1 sub d jo. **1057 lid 3 Rv**). Daarbij komt dat – zo de schending wel onder de reikwijdte van art. 1065 lid 1 sub c Rv zou vallen – art. 1065 lid 4 Rv aan vernietiging in de weg zou kunnen staan indien de uitkomst van de arbitrage niet anders zou zijn geweest als de informatie geheim was gebleven (en de

schending dus niet 'van ernstige aard' is).⁸⁶ Overigens zal een schending *tijdens* de arbitrage, die voor de partij(en) kenbaar is, niet tot vernietiging leiden indien de desbetreffende partij daartegen niet bezwaar heeft gemaakt in de zin van **art. 1048a Rv.**⁸⁷ Bovendien lijkt vernietiging hier niet geheel passend, nu partijen wellicht wel belang hebben bij instandhouding van het vonnis en veeleer vergoeding van hun schade wensen. Op basis van voormelde rechtspraak van de Hoge Raad is niet duidelijk of er ruimte voor een dergelijke schadevergoedingsvordering bestaat. Denkbaar is dat aansprakelijkheid wel tot de mogelijkheden behoort, maar dat daarvoor niet de eis van vernietiging geldt,⁸⁸ dan wel dat die eis in bredere zin moet worden geïnterpreteerd als zijnde een eis tot uitputting van de beschikbare (effectieve) middelen om de betreffende fout te 'aan te vechten'. Dit zou betekenen dat een schending van een geheimhoudingsverbintenis, die tot aantoonbare schade heeft geleid, onder omstandigheden wél zou kunnen worden geredresseerd. Omwille van de rechtszekerheid die van een uniforme maatstaf uitgaat⁸⁹ zou daarvoor de *Greenworld*-maatstaf kunnen gelden.⁹⁰ Verdedigbaar is echter ook dat daarvoor de voor beroepsbeoefenaren gebruikelijke maatstaf van een redelijk bekwaam, redelijk handelend arbiter geldt, aangezien het belang dat de arbiter in onbevangenheid over het geschil kan oordelen – hetgeen (mede) een reden voor de strikte maatstaf is – bij dergelijke fouten niet aan de orde is.⁹¹ Vooralsnog is aansprakelijkheid (voor schending van geheimhoudingsverplichtingen) nog niet aan de orde van de dag,⁹² al toont de recente uitspraak in de *Qnow*-zaak (na verwijzing) dat het aansprakelijkheidsrisico wel degelijk reëel is en dat het leerstuk nog volop in ontwikkeling is.⁹³

6. Afronding

ADR speelt een belangrijk rol bij de afwikkeling van geschillen. Het NAI heeft zich in haar 70-jarige bestaan ontwikkeld tot een belangrijke speler op dit veld, in het bijzonder op het gebied van arbitrage. Het NAI behandelt uiteenlopende geschillen van vermogensrechtelijke aard, zowel nationaal als internationaal. Hiernaast voorzien meer sectorale instituten, zoals UNUM en de Raad van Arbitrage voor de Bouw, eveneens in alternatieven voor een procedure bij de overheidsrechter. Nederland biedt aldus het bedrijfsleven diverse mogelijkheden om eventuele geschillen te beslechten, hetgeen bijdraagt aan een aantrekkelijk vestigingsklimaat. In deze beschouwing is aandacht besteed aan de overwegingen die een rol kunnen spelen bij de beslissing om voor arbitrage te kiezen alsmede aan enkele actuele thema's op het gebied van arbitrage die vervolgens een rol spelen bij de te maken keuzes bij de vormgeving van de arbitrale procedure. En dat er het nodige te kiezen valt is zeker!

prof. mr. C.J.M. Klaassen

hoogleraar burgerlijk recht en burgerlijk procesrecht Radboud Universiteit Nijmegen, lid redactie «JBPr» en (sinds mei 2019) bestuurslid van het NAI

mr. C.L. Schleijsen

verricht promotieonderzoek naar de aansprakelijkheid van de arbiter

1)

C.J.M. Klaassen, G.J. Meijer & C.L. Schleijsen (red.), *Going Dutch: ADR in Nederland, in het bijzonder bij het NAI*, Deventer: Kluwer 2019 ('Going Dutch: ADR in Nederland, in het bijzonder bij het NAI'). Eerder verschenen vanuit het NAI reeds *NAI 50 jaar. Arbitrage: in wiens handen?*, Deventer: Kluwer 2000; F.D. von Hombracht-Brinkman (red.), *De Rechter en Arbitrage 1996-2009*, Deventer: Kluwer 2009. Zie voorts: P. Sanders, 'Het NAI veertig jaar!', *TvA* 1989/6, p. 143-144; P. Sanders, 'Het Nederlands Arbitrage Instituut', *Arbitrale Rechtspraak* 1959, nr. 460, p. 97-100, en, in indirectere zin over het NAI, *TvA* 2012, afl. 4 (Piet Sanders Special).

2)

Gehouden in de Rotterdamse vestiging van NautaDutilh op 28 juni 2019. Als sprekers traden m.n. op prof. mr. H. Snijders, mr. W. van Baren, prof. mr. A. Hartkamp, mr. M. van Leeuwen en mr. D. de Meulemeester.

3)

Dit artikel heeft niet het karakter van een boekbespreking en bevat geen herhaling van de conclusies uit de bundel. Wij verwijzen voor dit laatste graag naar de individuele bijdragen, alsook naar C.J.M. Klaassen & G.J. Meijer, "Going

Dutch” voor ADR, in het bijzonder richting NAI: de moeite waard (!)’, in: *Going Dutch: ADR in Nederland, in het bijzonder bij het NAI*, p. 819-855 (slotbijdrage) en T.P. ten Brink, ‘Lustrumcongres 70-jarig bestaan Nederlands Arbitrage Instituut (NAI)’, *TvA* 2019/63, p. 121-122 (verslag NAI-symposium; ‘Ten Brink 2019a’). Deze beschouwing stipt slechts *enkele* punten aan, in het bijzonder aansluitend bij het symposium, en doet derhalve geen recht aan *alle* door de auteurs en op het symposium aangestipte (boeiende) punten.

4)

Zie over (NAI-)mediation: E. Schutte, ‘Meditation in ondernemings(rechtelijke) geschillen’, in: *Going Dutch: ADR in Nederland, in het bijzonder bij het NAI*, p. 289-306; J.M. Bosnak, ‘De mediationclausule: hoe lang nog beperkt houdbaar?’, in: *Going Dutch: ADR in Nederland, in het bijzonder bij het NAI*, p. 307-328. Zie over mengvormen B. van Zelst, ‘Van expert determination tot Med-Arb: nieuwe markten voor het NAI? – een verkenning’, in: *Going Dutch: ADR in Nederland, in het bijzonder bij het NAI*, p. 329-366 (‘Van Zelst 2019’). Zie voor bindend advies T. van Malssen & L.G.H.J. Houwen, ‘ADR in zorggeschillen’, in: *Going Dutch: ADR in Nederland, in het bijzonder bij het NAI*, p. 87-130; S.N.J. Putter & S.C. Conway, ‘Voortbouwen met het NAI: internationalisering van (bouw)arbitrages in Nederland’, in: *Going Dutch: ADR in Nederland, in het bijzonder bij het NAI*, p. 219-250 (‘Putter & Conway 2019’); N. Vloemans, ‘Arbitrage in verzekeringsgeschillen’, in: *Going Dutch: ADR in Nederland, in het bijzonder bij het NAI*, p. 251-267 (‘Vloemans 2019’); E.H. Hondius, ‘Aansprakelijkheid van de bindend adviseur’, in: *Going Dutch: ADR in Nederland, in het bijzonder bij het NAI*, p. 457-462.

5)

Dat dit als een voordeel van arbitrage wordt beschouwd, blijkt uit Queen Mary University of London, School of International Arbitration, *International Arbitration Survey: the Evolution of International Arbitration*, 2018, p. 7 (‘Queen Mary 2018’); Queen Mary University of London, School of International Arbitration, *International Arbitration Survey: Improvements and Innovations in International Arbitration*, 2015, p. 6 (‘Queen Mary 2015’). Zie voorts onder meer J.W. Bitter, ‘Arbitrage in Nederland in handelsgeschillen; de Nederlandse arbitragewet en het NAI’, in: *Going Dutch: ADR in Nederland, in het bijzonder bij het NAI*, p. 25 (‘Bitter 2019’); R-J. Tjittes, ‘NAI en NCC(A): concurrenten of collega’s bij de beslechting van commerciële geschillen?’, in: *Going Dutch: ADR in Nederland, in het bijzonder bij het NAI*, p. 285 (‘Tjittes 2019’); A.M.E. Verschuur, ‘Arbitrage in geschillen op het gebied van het intellectuele eigendomsrecht – wel of niet?’, in: *Going Dutch: ADR in Nederland, in het bijzonder bij het NAI*, p. 150; (‘Verschuur 2019’); Putter & Conway 2019, p. 220. Vgl. R.A.A. Duk, ‘Arbeidsrecht en arbitrage’, in: *Going Dutch: ADR in Nederland, in het bijzonder bij het NAI*, p. 158 (‘Duk 2019’), die aangeeft dat juist in arbeidszaken ook de rechter een grote expertise bezit. Zie voorts H.J. Snijders, *Nederlands Arbitragerecht*, Deventer: Kluwer 2018, p. 54 (‘Snijders 2018a’); W. Hugenholtz & W.H. Heemskerk, *Hoofdlijnen van Nederlands Burgerlijk procesrecht*, Dordrecht: Convoy Uitgevers 2018/227 (‘Hugenholtz/Heemskerk 2018’); P.A. Stein & A.S. Rueb, *Compendium van het burgerlijk procesrecht*, Deventer: Kluwer 2018 (‘Stein/Rueb 2018’), p. 407; P. Sanders, *Het Nederlandse arbitragerecht*, Deventer: Kluwer 2001, p. XIII (‘Sanders 2001’); A.J. van den Berg, R. van Delden & H.J. Snijders, *Arbitragerecht*, Zwolle: W.E.J. Tjeenk Willink 1992, p. 26 (‘Van den Berg, Van Delden & Snijders 1992’).

6)

Bij een enkelvoudige arbitrage zal in een dergelijk geval een jurist als secretaris optreden. Bij een meervoudige arbitrage zal dan als regel een jurist tot voorzitter worden benoemd. Vgl. art. 20 NAI Arbitragereglement 2015, waarin deze mogelijkheid is opgenomen. Overigens kan een gebrek aan juridische kennis bij een ‘lekenarbitrator’ ook als een nadeel worden beschouwd.

7)

Vgl. ook HR 29 juni 2007, **ECLI:NL:HR:2007:AV7405**, NJ 2008/177, m.nt. Snijders & Legemaate (Aegon). Materiedeskundige arbiters dienen in dit verband met name hun onafhankelijkheid en onpartijdigheid in het oog te houden, althans ervoor te waken dat de schijn ontstaat dat deze in het geding is.

8)

Zie art. 1033-1035 Rv en art. 19 NAI Arbitragereglement 2015. Zie over wraking bij het NAI ook C. van Maanen,

'Enkele aspecten van het NAI-wrakingsregime', in: *Going Dutch: ADR in Nederland, in het bijzonder bij het NAI*, p. 369-375.

9)

Zie H.J. Snijders, C.J.M. Klaassen & G.J. Meijer, *Nederlands Burgerlijk Procesrecht*, Deventer: Kluwer 2017/228 ('Snijders, Klaassen & Meijer 2017').

10)

In geval van arbitrage dient immers, naast een 'fee' aan het arbitrage-instituut, indien aan de orde, door althans de in het ongelijk gestelde partij ook het honorarium van de arbiter(s) te worden betaald, op uurbasis. Zie bijv. art. 57 NAI Arbitragereglement 2015.

11)

Zo voorziet het Arbitragereglement van het NAI (2015) niet in arbitraal hoger beroep en blijkt uit art. 1061a Rv dat de wettelijke bepalingen over arbitraal hoger beroep (art. 1061a-1061j Rv) alleen toepassing vinden indien de partijen bij de arbitrage de mogelijkheid van hoger beroep zijn overeengekomen.

12)

Zie art. 1036 lid 1 Rv, waarover G.J. Meijer, *T&C Burgerlijke Rechtsvordering*, art. 1036, aant. 1 (online, bijgewerkt 1 januari 2019). Vermelding verdient dat de Spoedwet KEI mede aanstuurt op (meer) uniformiteit ten aanzien van de procedure bij de gewone, civiele rechter, zie P.E. Ernste, 'Het Wetsvoorstel Spoedwet KEI: een verruiming van regie van de rechter en de mogelijkheden rondom de mondelinge behandeling?', *TCR* 2019/3, p. 135 ('Ernste 2019'). Een dergelijke uniformiteit wordt in de arbitragewet niet in die mate nagestreefd.

13)

Wet van 3 juli 2019 tot wijziging van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering tot intrekking van de verplichting om elektronisch te procederen bij de Rechtbanken Gelderland en Midden-Nederland en tot verruiming van de mogelijkheden van de mondelinge behandeling in het civiele procesrecht, *Stb.* 2019, 241. Het wetsvoorstel werd op 27 maart 2019 ingediend (zie *Kamerstukken II* 2018/19, 35175, nr. 2) en op 2 juli 2019 in de Eerste Kamer als hamerstuk afgedaan (zie *Handelingen I* 2018/19, nr. 37, item 7). De versterkte regierol van de rechter en de uitgebreidere mogelijkheden ten aanzien van de invulling van de mondelinge behandeling uit de oorspronkelijke KEI-wetgeving (de inhoud van art. 30k-30n van de Wet van 13 juli 2016, *Stb.* 288 wordt in de huidige art. 87-90 Rv ingevoegd, zie *Kamerstukken II* 2018/19, 35175, nr. 3, p. 2-4). Zie over de spoedwet met name Ernste 2019, p. 126-135.

14)

Kamerstukken II 2018/19, 35175, 3, p. 3-4, p. 8-9 (*MvT*). Vgl. *Kamerstukken II* 2014/15, 34059, nr. 3, p. 1, p. 7, p. 26-29 (*MvT*; oorspronkelijke KEI-wetgeving), waarin de beoogde flexibiliteit en versterking van de regierol van de rechter duidelijk werd onderstreept.

15)

Zie Queen Mary 2018, p. 7; Queen Mary 2015, p. 6. Zie voorts Tjittes 2019, p. 284; Van den Berg, Van Delden & Snijders 1992, p. 26.

16)

De vernietigingsprocedure mag immers niet worden gebruikt als verkapt appèl, zie HR 17 januari 2003, **ECLI:NL:HR:2003:AE9395**, **NJ 2004/384**, m.nt. Snijders, r.o. 3.3 (*IMS/Modsaf*). Bovendien vindt vernietiging slechts in één feitelijke instantie (namelijk het Hof) plaats, met de mogelijkheid tot uitsluiten van cassatie (art. 1064a lid 1 en lid 5 Rv).

17)

Verdrag over de erkenning en tenuitvoerlegging van buitenlandse scheidsrechterlijke uitspraken, New York 1958, *Trb.*

1958, 145. Momenteel zijn 161 landen partij bij het verdrag.

18)

Verordening 1215/2012/EU betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken, *Pb EU*, L 351/1.

19)

Zie nader over de belangrijkste redenen om in internationale geschillen voor arbitrage te kiezen (boven de overheidsrechter): Queen Mary 2018; Queen Mary 2015.

20)

Wij beperken ons tot hetgeen de arbiter in *procedurele* zin (volgens ervaringsdeskundigen) tot een 'goed arbiter' maakt en laten de daar enigszins aan gerelateerde vraag naar hetgeen hij kan, mag en (misschien) zelfs moet ten aanzien van de inhoud van het geschil buiten beschouwing.

21)

Zie par. 1 en de voetnoten 2 en 3.

22)

Melanie van Leeuwen, NAI symposium.

23)

De arbiter dient er onder andere voor te waken dat zijn vonnis vernietigd wordt door de overheidsrechter (art. 1065 Rv), zie P.E. Ernste & C.L. Schleijsen, 'Vernietiging van arbitrale vonnissen: lessen voor arbiters?', *Going Dutch: ADR in Nederland, in het bijzonder bij het NAI*, p. 651; H.J. Sniijders, 'Aansprakelijkheid van arbiters (QNOW/B), repressie en preventie', *TvA* 2017/1, p. 1.

24)

Arbitrage dient namelijk een volwaardig alternatief voor overheidsrechtspraak te zijn, zie G.J. Meijer & A.I.M. van Mierlo, *Parl. Gesch. Arbitragewet 2015/I.1.1 (MvT)*.

25)

Zo worden de middelen van vernietiging en herroeping (art. 1065 en 1068 Rv) met terughoudendheid toegepast.

26)

Melanie van Leeuwen, NAI symposium, zie Ten Brink 2019a, p. 122. Zie voorts N. Peters, 'De mondelinge behandeling in arbitrage: achttien praktische aanbevelingen', in: *Going Dutch: ADR in Nederland, in het bijzonder bij het NAI*, p. 547-550. Vgl. Putter & Conway 2019, p. 249-250, die suggereren bij de start van de arbitrage meer aandacht te besteden aan de vrijheid voor partijen en voor arbiters om de arbitrale procedure vorm te geven. Vgl. tevens bijv. de Prague Rules on the Efficient Conduct of Proceedings in International Arbitration 2018 ('Prague Rules 2018') die arbiters verplichten tot het houden van een *case management conference*, zie art. 2.1. Zie voorts par. 9-19 UNCITRAL Notes on Organizing Arbitral Proceedings 2016; ICC Rules 2017 (art. 24), SCC Rules 2017 (art. 28) en AAA Rules 2013 (sec. P-1). Zie hierover ook Sanders 2001, p. 92-93.

27)

HR 29 januari 2010, [ECLI:NL:HR:2010:BK2007](#), NJ 2011/270, m.nt. Sniijders, r.o. 3.5.1 (*Van Wassenaer c.s./Knowsley*). Zie ook G.J. Meijer, *T&C Burgerlijke Rechtsvordering*, art. 1029 Rv, aant 1a (online, bijgewerkt 1 januari 2019); M.W. Scheltema, 'Oprichting en geschil, past dat bij elkaar?', *TvA* 2011/15, p. 56 ('Scheltema 2011').

28)

Zie ook Sniijders 2018a, p. 455; Van den Berg, Van Delden & Sniijders 1992, p. 20-21; W. Nolen, *Handleiding voor*

arbiters, Zwolle: W.E.J. Tjeenk Willink 1957, p. 172-174 ('Nolen 1957'). Vgl. ook Sanders 2001, p. 137, (kritisch) ten aanzien van de mogelijkheid tot uitsluiting van de motiveringseis.

29)

Zie HR 22 december 2006, [ECLI:NL:HR:2006:AZ1593](#), NJ 2008/4, m.nt. Snijders, r.o. 3.3 (*Kers/Rijpma*); HR 9 januari 2004, [ECLI:NL:HR:2004:AK8380](#), NJ 2005/190, m.nt. Snijders, r.o. 3.5.2 (*Nannini/SFT*); HR 25 februari 2000, [ECLI:NL:HR:2000:AA4947](#), NJ 2000/508, m.nt. Snijders, r.o. 3.3 (*Benetton/Eco Swiss*).

30)

A.I.M. van Mierlo, 'Het mondelinge arbitraal vonnis', in: *Going Dutch: ADR in Nederland, in het bijzonder bij het NAI*, p. 613-614; Nolen 1957, p. 163. Vgl. ten aanzien van de gewone rechter ook C.E. Drion, 'De rol van de rechter en de motivering van zijn uitspraken', in: *Procedurele en distributieve rechtvaardigheid (NVvP-reeks)*, Den Haag: Boomjuridisch 2017, p. 19-26.

31)

Vgl. met het oog op de overheidsrechter o.a. *Procedurele en distributieve rechtvaardigheid (NVvP-reeks)*, Den Haag: Boomjuridisch 2017, waarin het belang van werkelijk gehoord voelen naar voren komt. Zie met name p. 14, p. 15.

32)

In navolging van Melanie van Leeuwen, NAI symposium.

33)

Vgl. ook *Kamerstukken II* 2018/19, 35175, nr. 6, p. 5 (*Nota naar aanleiding van het verslag*); *Kamerstukken II* 2014/15, 34059, nr. 3, p. 27-28 (*MvT*), over de bijdrage die een versterkte regievoering door de gewone rechter kan leveren aan de efficiëntie van de civiele procedure.

34)

Tjittes 2019, p. 284; S.H.M.A. Dumoulin, 'Het Netherlands Commercial Court vanuit de onderneming bezien', in: M. Holtzer, D.J. Oranje & D. Strik (red.), *Geschriften vanwege de Vereniging Corporate Litigation 2015-2016*, Deventer: Kluwer 2016, p. 327 ('Dumoulin 2016').

35)

Vgl. art. 20 (lid 1) Rv, waaruit volgt dat de gewone rechter dient te waken tegen onredelijke vertraging. Deze plicht volgt (voor de gewone rechter) ook uit art. 6 EVRM (§1).

36)

Zie Snijders 2018a, p. 289; W.H.D. Asser, 'Beginnelsen van een faire arbitrale rechtspleging', *TvA* 2013/40, p. 166 ('beginssel' van *efficiency*; 'Asser 2013'); Scheltema 2011, p. 56 (uitspraak 'in zo kort mogelijke termijn'); F.D. von Hombracht-Brinkman, 'Taken en verantwoordelijkheden van arbitrage-instituten bezien in het licht van de driehoeksverhouding partijen-instituut-arbiters', *TvA* 1994/1, p. 10 ('Von Hombracht-Brinkman 1994'); Van den Berg, Van Delden & Snijders 1992, p. 22. Zie op internationaal vlak voorts Prague Rules 2018; N. Blackaby & C. Partasides, *Redfern and Hunter on International Arbitration*, Oxford: Oxford University Press 2015/5.67-5.69 ('Redfern & Hunter 2015'); J.D.M. Lew, L.A. Mistelis & S.M. Kröll, *Comparative International Commercial Arbitration*, Kluwer Law International 2003, p. 54.

37)

Vgl. ook Verschuur 2019, p. 152; T.P. ten Brink, 'ICT-geschillen en arbitrage', in: *Going Dutch: ADR in Nederland, in het bijzonder bij het NAI*, p. 204 ('Ten Brink 2019b'); Vloemans 2019, p. 260-261, die allen het belang van deskundige arbiters benadrukken, zeker in gespecialiseerde sectoren.

38)

Af te leiden uit HR 20 juni 2007, [ECLI:NL:HR:2007:AV7405](#), NJ 2008/177, m.nt. Snijders & Legemate, r.o. 3.3.2

Art. 1.3.3.4 (Aegon).

39)

Wet van 12 december 2018, *Stb.* 2018, 474 (inwerkingtreding 1 januari 2019, zie *Stb.* 2018, 475). Zie over de NCC recent onder andere A.G.I. Terhorst, 'Wet Netherlands Commercial Court', *AA* 2019, p. 395-398 ('Terhorst 2019'); W. Heemskerk, 'NCC en NCCA van start', *TOP* 2019, nr. 3, p. 27-31 ('Heemskerk 2019'); J.B.J. Hoefnagel & T.M. Welling, 'Processuele aspecten van de Netherlands Commercial Court (2)', *TvPP* 2019/2, p. 44-54; J.B.J. Hoefnagel & T.M. Welling, 'Processuele aspecten van de Netherlands Commercial Court', *TvPP* 2018/2, p. 36-42; H.J. Sniijders, 'NCC en arbitrage', *TvA* 2018/1, p. 1-8 ('Sniijders 2018b'); H.N. Schelhaas, 'De markt op met de Nederlandse rechtsorde?', *NTBR* 2017/10, p. 73-75 ('Schelhaas 2017'); M. Neekilappillai, 'Netherlands Commercial Court. Regelgevingsconcurrentie op de markt voor geschilbeslechting', *NJB* 2017/1231, p. 1594-1601 ('Neekilappillai 2017'); J. Hoeben, A.L.M. Keirse & M.D. Reijneveld, 'Opteren voor de Netherlands Commercial Court', *Contracteren* 2017/2, p. 37-46; P.E. Ernste & F.E. Vermeulen, 'The Netherlands Commercial Court – an attractive venue for international commercial disputes?', *TCR* 2016/4, p. 127-137 ('Ernste & Vermeulen 2016'); D.J. Oranje, 'The coming into being of the Netherlands Commercial Court', *TCR* 2016/4, p. 122-126 ('Oranje 2016'); E. Bauw, 'Ondernemerschap in de rechtspleging. Over de kansen van een Netherlands Commercial Court', *AA* 2016, p. 93-98; E. Bauw, 'Procederen in internationale handelszaken bij een Netherlands Commercial Court', *TREMA* 2016/6, p. 180-186; R.M. Hermans, 'Een Netherlands Commercial Court', in: G.C. Makkink e.a. (red.), *Ik ben niet overtuigd. Opstellen aangeboden aan mr. P. Ingelse*, Nijmegen: Ars Aequi Libri 2015, p. 187-195; R.-J. Tjittes, 'Een Netherlands Commercial Court vereist reclame voor Nederlands recht', *RM Themis* 2014/6, p. 261-262.

40)

M.W. Josephus Jitta, 'Enkele gedachten naar aanleiding van ervaringen met arbitrages', in: *Going Dutch: ADR in Nederland, in het bijzonder bij het NAI*, p. 10 ('Josephus Jitta 2019'); Heemskerk 2019, p. 31; Sniijders 2018b, p. 1, die deze concurrentie overigens als positief bestempelt; Neekilappillai 2017, p. 1594-1595, p. 1596. Dit lijkt ook uit de memorie van toelichting bij de wet te volgen, zie *Kamerstukken II* 2016/17, 34761, nr. 3, p. 2 (*MvT*).

41)

Zie tevens <https://www.rechtspraak.nl/English/NCC/Pages/rules.aspx>.

42)

Tjittes 2019, p. 287; R. Schellaars & F.M.A. Potter, 'Een beschouwing over de kansen en mogelijkheden van het arbitraal kort geding', in: *Going Dutch: ADR in Nederland, in het bijzonder bij het NAI*, p. 516; Dumoulin 2016, p. 329, die juist benadrukt dat rechtzoekenden met de komst van het NCC een keuzemogelijkheid erbij krijgen, die niet 'in het vaarwater' van andere geschilbeslechtingmechanismen hoeft te komen. Zie voorts Van Zelst 2019, p. 348, die de mogelijkheid om een vernietigingsprocedure bij de NCCA te voeren als een kans voor arbitrage beschouwt.

43)

Zie m.n. Dumoulin 2016, p. 329.

44)

Zie voor een uitwerking van deze twee eisen de toelichting bij art. 1.3.1(a) en 1.3.1(b), Annex I van het NCC Procesreglement, p. 31-32.

45)

Hier was in de internetconsultatie op aangedrongen, zie *Kamerstukken II* 2016/17, 34761, nr. 3, p. 15 (*MvT*).

46)

Zie ook Josephus Jitta 2019, p. 11-12; Ernste & Vermeulen 2016, p. 130. Verder dient het uiteraard ook voor de vernietigingsprocedure te gaan om een internationaal geschil als bedoeld in de toelichting op art. 1.3.1(b) NCC Procesreglement (Annex I) en dienen de partijen een *uitdrukkelijke* keuze te maken voor het NCC (zie art. 1.3.3(c) jo.

1.3.1(d) NCC Procesreglement). Art. 30r Rv is van overeenkomstige toepassing op de vernietigingsprocedure.

47)

Vgl. ook Oranje 2016, p. 123. Van een forumkeuze voor de Amsterdamse rechter is bij de vernietigingsprocedure geen sprake. Partijen kiezen een plaats van arbitrage en daar knoopt de wet (art. 1064a lid 1 Rv) vervolgens voor de relatieve competentie bij aan.

48)

Zie ook Ernste & Vermeulen 2016, p. 130. Vgl. Josephus Jitta 2019, p. 11.

49)

Zie ook Josephus Jitta 2019, p. 12.

50)

Zie ook Ernste & Vermeulen 2016, p. 130. Dit is ook waar de NCC zelf op lijkt aan te sturen, zie bijv. de *Factsheet NCC and arbitration*, te raadplegen via <https://www.rechtspraak.nl/English/NCC/Pages/key-features-NCC.aspx>.

51)

Zie Snijders 2018a, p. 298-299; G.J. Meijer, *T&C Burgerlijke Rechtsvordering*, art. 1037, aant. 2d (online, bijgewerkt 1 januari 2019); Sanders 2001, p. 216.

52)

Zie ook Josephus Jitta 2019, p. 12.

53)

Kamerstukken II 2016/17, 34761, nr. 3, p. 15 (*MvT*). Zie ook Terhorst 2019, p. 397-398.

54)

Zie over de hiervoor besproken opties ook (en nader) Josephus Jitta 2019, p. 11-12.

55)

Zie in dezelfde zin Snijders 2018b, p. 3. Snijders betoogt overigens dat de gang naar de NCCA ook open zou moeten staan voor exequaturprocedures die betrekking hebben op *buitenlandse* arbitrale vonnissen (vgl. art. 1075 en 1076 lid 6 jo. 985 Rv). Dit is binnen het huidige stelsel echter niet mogelijk.

56)

Kamerstukken II 2016/17, 34761, nr. 3, p. 1-2 (*MvT*).

57)

Dit is bijv. af te leiden uit *Kamerstukken II* 2017/18, 34761, nr. 5, p. 2 (*Verslag*); *Kamerstukken II* 2016/17, 34761, nr. 3, p. 3 (*MvT*). Zie ook Schelhaas 2017, p. 73.

58)

Vgl. tevens Snijders 2018b, p. 3.

59)

Vgl. ook Schelhaas 2017, p. 74.

60)

Vgl. in dit verband ook art. 109 Rv, waaruit volgt dat in dit geval de Rb. Den Haag bevoegd is. Zie ook R.H. de Bock, *GS Burgerlijke Rechtsvordering*, art. 109, aant. 1 (online, bijgewerkt 1 maart 2018); *Kamerstukken II* 1999/2000,

26855, nr. 3, p. 96 (*MvT*).

61)

Snijders 2018a, p. 42, p. 290; G.J. Meijer, *T&C Burgerlijke Rechtsvordering*, art. 1038b, aant. 4 (online, bijgewerkt 1 januari 2019); Hugenholtz/Heemskerk 2018/227; Stein/Rueb 2018, p. 407; Snijders, Klaassen & Meijer 2017/384; Asser 2013, p. 166; Van den Berg, Van Delden & Snijders 1992, p. 20. Vgl. het openbaarheidsbeginsel bij de gewone rechter, zie Stein/Rueb 2018, p. 30-31; Hugenholtz/Heemskerk 2018/5, p. 10-11; Snijders, Klaassen & Meijer 2017/39; Asser Procesrecht 1/Giesen 2015/337-385.

62)

Zie Snijders 2018a, p. 42, p. 291; G.J. Meijer, *T&C Burgerlijke Rechtsvordering*, art. 1038b, aant. 4 (online, bijgewerkt 1 januari 2019); H.J. Snijders, 'Arbitrage, vertrouwelijk of openbaar dan wel een mixtum daarvan', *TvA* 2014/1, p. 1 ('Snijders 2014'). Datzelfde gold reeds onder het oude arbitragerecht (1986), zie G.J. Meijer & A.I.M. van Mierlo, *Parl. Gesch. Arbitragewet* 2015/II.85.3.

63)

Zie Queen Mary 2018, p. 7; 2015, p. 6. Zie voorts Josephus Jitta 2019, p. 18; Bitter 2019, p. 24-25; Verschuur 2019, p. 133, p. 147-148; Duk 2019, p. 158, die dit overigens wel voor arbeidszaken relateert; K.J. Krzeminski, 'Arbitrage in het kader van collectieve acties en massaclaims', in: *Going Dutch: ADR in Nederland, in het bijzonder bij het NAI*, p. 176, p. 194-195; Ten Brink 2019b, p. 203, p. 218; Vloemans 2019, p. 252; Tjittes 2019, p. 285; F. de Ly, 'Arbitrage en vertrouwelijkheid: bestaan en contouren van een beginsel', in: *Going Dutch: ADR in Nederland, in het bijzonder bij het NAI*, p. 727 ('De Ly 2019'); F. de Ly, M.W. Friedman & L.G. Radicati di Brozolo, 'International Law Association International Commercial Arbitration Committee's Report and Recommendations on 'Confidentiality in International Commercial Arbitration'', *Arb. Int'l* 2012, Vol. 28, No. 3, p. 355-396 ('De Ly, Friedman & Radicati di Brozolo 2012'); J.J. van Haersolte-van Hof, 'Het ILA 2010 report on confidentiality: de mythe van vertrouwelijkheid in arbitrage', *TvA* 2011/3, p. 100 ('Van Haersolte-van Hof 2011').

64)

Zo ook Asser 2013, p. 166.

65)

Zie De Ly 2019, p. 729-732; Redfern & Hunter 2015/2.170-2.173; F. de Ly, 'Het Wetsvoorstel modernisering van het arbitragerecht en de internationale arbitrage', *TvA* 2013/38, p. 148 ('De Ly 2013'); De Ly, Friedman & Radicati di Brozolo 2012, p. 355-396, alsmede daarover Van Haersolte-van Hof 2011, p. 100-105.

66)

Behalve arbitrages met een publiekrechtelijk karakter, zie *Kamerstukken I* 2013/14, 33611, nr. C, p. 2 (*MvA*). Oorspronkelijk was een bepaling over vertrouwelijkheid opgenomen in de voorstellen van de Commissie van den Berg en in het conceptwetsvoorstel, zie G.J. Meijer & A.I.M. van Mierlo, *Parl. Gesch. Arbitragewet* 2015/II.85, respectievelijk Bijlage I.A.I. Uit de parlementaire stukken blijkt dat de bepaling uiteindelijk is geschrapt wegens vrees voor misbruik ervan en vanwege de (gepercipieerde) onmogelijkheid om een regeling op te stellen die alle aspecten van vertrouwelijkheid dekt. Zie *Kamerstukken I* 2013/14, 33611, nr. C, p. 2-4 (*MvA*) en *Kamerstukken II* 2013/14, 33611, nr. 5, p. 8 (*Nota naar aanleiding van het verslag*). Zie voorts het advies van de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak, die op het gevaar voor misbruik wees, G.J. Meijer & A.I.M. van Mierlo, *Parl. Gesch. Arbitragewet* 2015, Bijlage I.A.III.A, onder 2.2.

67)

De Ly, Friedman & Radicati di Brozolo 2012, p. 378.

68)

De Ly 2019, p. 732; G.J. Meijer, *T&C Burgerlijke Rechtsvordering*, art. 1038b, aant. 4 (online, bijgewerkt 1 januari

2019); Snijders 2018a, p. 296; De Ly, Friedman & Radicati di Brozolo 2012, p. 378-379, p. 382-384.

69)

Zie hierover verder De Ly 2019, p. 727-751; Snijders 2018a, p. 290-296; Snijders 2014, p. 1-5; H.J. Snijders, 'Algemene beschouwingen bij het Wetsvoorstel Modernisering Arbitragewet', *TvA* 2013/31, p. 95; De Ly 2013, p. 148-149; De Ly, Friedman & Radicati di Brozolo 2012, p. 355-396; Van Haersolte-van Hof 2011, p. 100-105.

70)

Zie ook De Ly 2019, p. 740; Snijders 2018a, p. 295. Vgl. G.J. Meijer, *T&C Burgerlijke Rechtsvordering*, art. 1038b, aant. 4 (online, bijgewerkt 1 januari 2019), die een conclusie hierover in het midden laat.

71)

De lijst is te raadplegen via <https://iccwbo.org/dispute-resolution-services/arbitration/icc-arbitral-tribunals/>.

72)

Zie ook De Ly 2019, p. 741.

73)

Dit wordt breed aangemerkt als acceptabel, zie Snijders 2018a, p. 465-466; G.J. Meijer & A.I.M. van Mierlo, *Parl. Gesch. Arbitragewet* 2015/II.85.3 (Voorstellen Van den Berg); Sanders 2001, p. 170; Nolen 1957, p. 246-248.

74)

Ook het geschil mag niet identificeerbaar zijn, zie De Ly 2019, p. 742.

75)

Vgl. Sanders 2001, p. XIV, die aangeeft dat de vertrouwelijkheid om redenen van 'algemeen belang' moet kunnen worden doorbroken. Zie ook De Ly, Friedman & Radicati di Brozolo 2012, p.376; Van Haersolte-van Hof 2011, p. 104.

76)

Zie in vergelijkbare zin ook de modelclausule opgesteld door de International Law Association, opgenomen in De Ly, Friedman & Radicati di Brozolo 2012, p. 382: '(...) The arbitral tribunal may permit further disclosure of Confidential Information where there is a *demonstrated need* to disclose that *outweighs* any party's legitimate interest in preserving confidentiality.' (curs. toegevoegd). Zie ook Van Haersolte-van Hof 2011, p. 105.

77)

Hetzelfde geldt wat ons betreft overigens voor *arbiters* die betrokkenheid bij bepaalde arbitrages op hun *curriculum vitae* of website willen vermelden. Zie daarover De Ly 2019, p. 741 (terughoudend).

78)

Zie ook De Ly 2019, p. 748; De Ly, Friedman & Radicati di Brozolo 2012, p. 377.

79)

Zie ook De Ly 2019, p. 749-750.

80)

Wij gaan er hierbij van uit dat sprake is van aantoonbare schade, zoals concurrentieschade, verminderde inkomsten en reputatieschade (als de media met de zaak aan de haal gaat). De handhaving van schendingen van geheimhoudingsverbintenissen door *partijen* kan, afhankelijk van de (reikwijdte van de) arbitrageovereenkomst, binnen dezelfde of een nieuwe arbitrage worden geredresseerd, zie ook De Ly 2019, p. 748.

81)

Snijders 2018a, p. 242-243; Van Zelt 2014, p. 87-88; Sabatone 2014, p. 51-52; Van Harenbroek-Briekman 1994, p. 10-11.

Snijders 2018a, p. 242-243; van Zeist 2014, p. 97-98; Scheltema 2011, p. 51-52; von Hombrach-Brinkman 1994, p. 3-4, p. 13-14; W. Melis, 'Taak en verantwoordelijkheid van arbitrage-instituten', *TvA* 1988/2, p. 28.

82)

HR 4 december 2009, **ECLI:NL:HR:2009:BJ7834**, *NJ* 2011/131, m.nt. Vranken (*Greenworld/Arbiters*).

83)

HR 30 september 2016, **ECLI:NL:HR:2016:2215**, *NJ* 2017/141, m.nt. Vranken (*Qnow/B*).

84)

Denk aan de verplichting partijen gelijk te behandelen (vgl. ook art. 1036 lid 2 Rv) of (zelfs) de verplichting om het geschil op onafhankelijke en onpartijdige wijze te beslechten. Zie ook De Ly 2019, p. 749-750.

85)

Dit volgt uit de tekst van de bepaling. Zie ook Scheltema 2011, p. 54.

86)

Zie hiervoor de Memorie van Toelichting bij art. 1065 in de herziene arbitragewet (2015), G.J. Meijer & A.I.M. van Mierlo, *Parl. Gesch. Arbitragewet 2015/1.76.3*.

87)

Denkbaar is wel dat de partijen gezamenlijk de arbiter van zijn opdracht ontheffen (art. 1029 lid 3 Rv). Ook zou de arbiter – in ernstige gevallen – gewraakt kunnen worden, indien de schending ertoe leidt dat serieus getwijfeld kan worden aan zijn onpartijdigheid en onafhankelijkheid (art. 1033 e.v. Rv).

88)

Dát die ruimte moet bestaan is betoogd door D.A.M.H.W. Strik, 'Aansprakelijkheid(sbeperking) van de arbiter', in: *Going Dutch: ADR in Nederland, in het bijzonder bij het NAI*, p. 390-391 ('Strik 2019'), alsmede door P.E. Ernste & G.J. Meijer, 'De rol van de vernietiging van een arbitraal vonnis bij de aansprakelijkheid van arbiters', *Ars Aequi* 2017, p. 685 ('Ernste & Meijer 2017').

89)

Vgl. HR 30 september 2016, **ECLI:NL:HR:2016:2215**, *NJ* 2017/141, m.nt. Vranken, r.o. 3.4.3 (*Qnow/B*), waar dit mede van belang werd geacht voor het criterium voor aansprakelijkheid voor procedurele fouten van arbiters.

90)

Zie ook Strik 2019, p. 390-391.

91)

Ernste & Meijer 2017, p. 685.

92)

Slechts een aantal keer was de aansprakelijkheid van de arbiter onderwerp van een procedure bij de gewone rechter, zie Rb. Breda 11 september 1990, *TvA* 1991/1, p. 28-31, m.nt. Sanders en Hof 's-Hertogenbosch 28 oktober 1992, **ECLI:NL:GHSHE:1992:AD1768**, *NJ* 1993/339 (*Schettters/arbiters*); Hof 's-Hertogenbosch 14 februari 2002, **ECLI:NL:GHSHE:2002:AE8758**; HR 4 december 2009, **ECLI:NL:HR:2009:BJ7834**, *NJ* 2011/131, m.nt. Vranken (*Greenworld/Arbiters*); Rb. Oost-Brabant 15 oktober 2014, **ECLI:NL:RBOBR:2014:6276** en Hof 's-Hertogenbosch 8 december 2015, **ECLI:NL:GHSHE:2015:5154**; HR 30 september 2016, **ECLI:NL:HR:2016:2215**, *NJ* 2017/141, m.nt. Vranken, Hof Arnhem-Leeuwarden 16 oktober 2018, **ECLI:NL:GHARL:2018:9111** en Hof Arnhem-Leeuwarden 4 juni 2019, **ECLI:NL:GHARL:2019:4760**, **«JOR» 2019/243**, m.nt. Schleijsen (*Qnow/B*).

93)

Hof Arnhem-Leeuwarden 4 juni 2019, [ECLI:NL:GHARL:2019:4760](#), «JOR» 2019/243, m.nt. Schleijsen.
